

Skrzydlate słowa *piękna i bestia* oraz ich modyfikacje we współczesnej polszczyźnie

Dorota Połowniak-Wawrzonek

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
ORCID: 0000-0002-7417-7330

Agnieszka Perczak-Buda

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
ORCID: 0009-0005-9965-1528

The winged words of *beauty and the beast* and their modifications in contemporary Polish

ABSTRACT: Today, the phraseology of the Polish language is strongly influenced by messages broadcast in the media. It turns out that Polish is home to idioms, winged words that have acquired specific meanings thanks to the influence of political language, film, TV series, songs, advertising and popular television and radio programs. The titles of some films and TV series, excerpts from their characters' speeches, and snippets of film songs have stabilized. The phrase *piękna i bestia* gained the status of a winged words thanks to the influence of the Disney film, although less significant is the influence of a folk tale by French writer Gabrielle-Suzanne Barbot de Villeneuve, published in 1740 in the collection „La Jeune Américaine, ou les Contes marins” abridged and simplified in 1756 by Jeanne-Marie Leprince de Beaumont.

Nowadays, there are not only canonical forms of the compound, but also its modifications, cf. innovations such as: *piękna i polityk*, *piękna i Colt* (the new

component denotes the latest model of the Mitsubishi Colt car; associations with the car's strength, efficiency, and ability to reach high speeds appear here, as a result of which it can sometimes behave like a *beast* on the road); *piękna czy bestia* (the innovation denotes one person whose specificity the sender of the text tries to define) and the inflectional and semantic modification *piękna i bestie* (the word *bestie* here denotes aggressive dogs). Innovations strengthen the invariant. In canonical form, anthropocentrism, present in Polish, among other languages, is evident. If most animal names are applied to humans, these words acquire negative connotations. The word *bestia* derives from Latin, meaning 'animal'. In Polish, the noun *bestia* has three semantics: 'wild, predatory animal'; 'evil, cruel, degenerate human'; and 'of a human, or less frequently of an animal' - with admiration, anger, contempt, etc.

KEYWORDS: winged words, modification, film.

CONFLICT OF INTERESTS STATEMENT: The authors declare that there were no conflicts of interest in this study.

AUTHOR'S CONTRIBUTION: Both authors contributed equally to the preparation of the research concept and its presentation, the development of the method, the collection and analysis of data, the formulation of conclusions, and the editing of the final version of the manuscript.

We współczesnym języku polskim występują skrzydlate słowa *piękna i bestia*. Rejestrowana jest zarówno postać kanoniczna tego utrwalonego związku wyrazowego, jak i jego innowacje. Dziś wskazane wyrażenie zazwyczaj kojarzone jest przez Polaków z filmem z 1991 roku w reż. Kirka Wise i Garego Trousdale'a (według scenariusza Linda Woolvertona). Trzeba uwzględnić fakt, że ten wybitny film, nagrodzony Oscarami, Złotymi Globami, nagrodami Grammy został nakręcony na podstawie zapisanej baśni. Najstarsza realizacja wątku *Pięknej i Bestii* to długa baśń literacka francuskiej pisarki Gabrielle-Suzanne Barbot de Villeneuve, opublikowana w 1740 roku w zbiorze *La Jeune Américaine, ou les Contes marins*. W 1756 roku ukazała się znacznie skrócona i uproszczona adaptacja baśni de Villeneuve, opracowana dla czytelnika dziecięcego przez Jeanne-Marie Leprince de Beaumont [https://pl.wikipedia.org/wiki/Piękna_i_Bestia].

W tym artykule analizom poddane będą właśnie skrzydlate słowa *piękna i bestia*. Badany utrwalony związek wyrazowy odnotowano w komunikatach ze współczesnej prasy [„Gala” 2003, „Pani Domu” 2004 i „Życie na Gorąco” 2004, 2006, 2007]. Dziś w wielu słownikach polszczyzny, w tym w licznych słownikach frazeologicznych, brak skrzydlatych słów *piękna i bestia* [Bańko red. 2000; Bralczyk, red. 2005; Bąba, Liberek 2002; Dubisz, red. 2003; Kłosińska, Sobol, Stankiewicz, oprac. 2005; Latusek 2007; Müldner-Nieckowski 2003; Sobol, oprac. 2008]. Natomiast współczesne teksty ujawniają, że badany stały związek wyrazowy ma obecnie już status skrzydlatych słów. Analizowane wyrażenie występuje w różnych tekstach, które nie mówią o filmie. Notowane są także jego modyfikacje. Należy pamiętać, że innowacje wzmacniają inwariant.

1. Charakterystyka terminów *frazeologizm i skrzydlate słowa*

Zanim przejdziemy do charakterystyki skrzydlatych słów *piękna i bestia*, przedstawimy założenia metodologiczne, na których opierają się autorki niniejszej pracy. Przyjmuje się tu koncepcję frazeologii autorstwa Andrzeja Marii Lewickiego [Lewicki 1976; Lewicki 1983: 75–76; Lewicki, Pajdzińska 1993: 307–323]. Istotna jest definicja związku frazeologicznego, teza o możliwości jego wariantowości, uznanie, że frazeologizmy to jednostki motywowane zarówno w sferze formalnej, jak i semantycznej, uwzględnienie faktu, że stałe związki wyrazowe mogą ulegać modyfikacjom w tekstach. Zatem autorki niniejszego tekstu przyjmują następującą definicję *związku frazeologicznego*: „Frazeologizmy są to społecznie utrwalone połączenia wyrazów wykazujące nieregularność pod jakimś względem” [Lewicki, Pajdzińska 1993: 307]. Nieregularności te ujawniają się zazwyczaj w zakresie znaczenia, np. całe połączenie ma przenośną semantykę (zob. *biały kruk*), jeden z członów składowych ma metaforyczne znaczenie (np. *czarna rozpacz*). Niekiedy występują nieregularności fleksyjne

(por. *ktoś wyszedł za mąż*) lub składniowe (np. *ktoś ma głos*). Mogą one także dotyczyć tego, że komponentem stałego związku wyrazowego jest wyraz, który nie występuje już w luźnych połączeniach składniowych.

Jeśli zaś chodzi o skrzydlate słowa, to ich cechą charakterystyczną jest „powtarzalność w wypowiedziach różnych ludzi i ustalony filologicznie związek z określonym tekstem lub wypowiedzią określonej osoby” [Lewicki 2003: 301–306]. Wojciech Chlebda wyodrębnia cztery wyróżniki skrzydlatych słów: „autor-skość, rozpowszechnienie, częstotliwość oraz utrwalenie werbalne rozumiane jako funkcja nominatywności” [Chlebda 2005: 151]. Również Jadwiga Tarsa [1995: 102], Jolanta Ignatowicz-Skowrońska [2008, 2015: 227, 2017: 99], Magdalena Smoleń-Wawrzusiszyn¹ [2016: 265–266] wskazują na to, że w przypadku skrzydlatych słów istnieje możliwość ustalenia ich autorstwa czy pochodzenia.

Należy podkreślić, że w procesie utrwalania się związku wyrazowego wyróżnić można kilka etapów. Scharakteryzował je A.M. Lewicki. Badacz wyjaśniał:

Pierwszym etapem jest pojawienie się osobliwego połączenia komponentów w akcie komunikacyjnym i przyjęcie go przez odbiorców tej wypowiedzi bez sprzeciwu i pytań. Drugim etapem jest powtórzenie tej nowej jednostki przez członków wspólnoty ściśle powiązanej, tzn. wymieniającej ze sobą komunikaty językowe. W tym etapie powtórzenia mają charakter cytatu. Członkowie wspólnoty znają w ogólnych zarysach okoliczności powstania jednostki językowej i przywołują je jako dodatkowy czynnik interpretacji. [...] Używający takich osobliwych jednostek, mają świadomość tego, że naruszają kod językowy, kształtując własny subkod. Trzeci etap to rozpowszechnienie nowego połączenia wyrazów w szerszej wspólnocie językowej, tak szerokiej, że wielu jej członków nie wchodzi nigdy w bezpośrednią wymianę komunikatów i wielu nie wie nic o okolicznościach powstania jednostki. W tym etapie połączenie frazeologiczne może mieć jeszcze charakter cytatu, ale odsyłającego do nieokreślonego źródła „tak mówią”, „jak to się mówi”. Często w tym etapie nowa jednostka pojawia się w środkach masowej komunikacji i dziełach artystycznych. Wraz z nabraniem anonimowego charakteru połączenie zaczyna być włączane do zasobu języka. Ujawniają się wówczas szczególne przyporządkowania do zakresu desygnatów. [...] Wówczas też połączenie podlega procesom modyfikacyjnym, obejmującym derywację i wariantywność. [...] Po ukształtowaniu się [...] dominanty spośród kilku wariantów możemy mówić o utrwaleniu się jednostki frazeologicznej języka polskiego”. [Lewicki 2003b: 165–166]

1 Por. też uwagi zawarte w innych pracach W. Chlebdy [2010: 9–20] oraz J. Szerszunowicz [2014: 261–279].

2. Frazeologizmy powstałe pod wpływem komunikatów emitowanych w mediach

We współczesnej polszczyźnie funkcjonują frazeologizmy, skrzydlate słowa, które utrwaliły się w określonym znaczeniu dzięki oddziaływaniu języka polityki [Połowniak-Wawrzonek 2020], filmu, serialu [Połowniak-Wawrzonek, Rosińska-Mamej 2020: 129–139; Połowniak-Wawrzonek 2022], piosenki [Połowniak-Wawrzonek 2021], reklamy [Połowniak-Wawrzonek 2010: 311–338], a także popularnych programów telewizyjnych i radiowych [Połowniak-Wawrzonek 2010: 339–365].

Stale połączenia słowne powstałe pod wpływem filmu, serialu telewizyjnego (np. *ktoś jest po jasnej a. ciemnej stronie mocy*; *ktoś jest kobieta pracująca, (żadnej pracy się nie boi)*; *Co ty wiesz o zabijaniu*; *Bo to zła kobieta była*; *Nie chce mi się z tobą gadać*; *Nie kop pana, bo się spocisz!*; *Niech moc będzie z kimś*; *niemoralna propozycja*; *sami swoi*; *w tak pięknych okolicznościach przyrody* [Połowniak-Wawrzonek, Rosińska-Mamej 2020: 129–139] pierwotnie były tytułami filmów, seriali, fragmentami wypowiedzi ich bohaterów, fragmentami piosenek filmowych.

Katarzyna Kłosińska podkreślała, że „źródłami frazeologizmów są [m.in.] (I.1.) Językowe teksty kultury; (I.1.1.), Uniwersalne językowe teksty kultury; (I.1.2.), Inne językowe teksty kultury” [Mosiołek-Kłosińska 2002: 20]². Badaczka pisała, że

za (nieuniwersalne) językowe teksty kultury należy uznać dzieła literackie, filmy, teksty publicystyczne, reklamowe, memy internetowe, wypowiedzi osób powszechnie znanych (np. polityków) itp. Jak widać, grupa ta jest dość różnorodna – należą do niej zarówno teksty tworzone z zamysłem artystycznym bądź dziennikarskim lub publicystycznym (literatura, dialogi filmowe, teksty reklam, komentarze w memach itp.), jak i spontaniczne wypowiedzi o charakterze użytkowym, które znalazły się w obiegu publicznym (za sprawą mediów). [Kłosińska 2016: 23–24].

3. Analiza skrzydlatych słów *piękna i bestia* oraz modyfikacji tego połączenia

Punktem wyjścia w tej części artykułu będzie analiza postaci kanonicznej związku. Należy tu zaznaczyć, że *bestia*, występująca w baśni, to książę, który

2 Por. też [Bąba, Liberek 2011: 75–84; Mosiołek-Kłosińska 2002: 21–34; Majkowska 2011: 289–302]. Zob. również [Połowniak-Wawrzonek 2020; Połowniak-Wawrzonek 2021].

w wyniku rzuconej na niego klątwy przybrał postać potwora. Aby odzyskać ludzką postać, *bestia* musiał nauczyć się kochać i zyskać wzajemność. Początkowo okrutny i gwałtowny, pod wpływem pięknej dziewczyny o imieniu Bella (nazwa z języka francuskiego – fr. *belle* ‘piękna’) zmienia się w opiekuńczego i wrażliwego, co dzięki miłości Belli zdejmuje z niego czar.

Oto jaka jest specyfika wyrazów równokształtnych z członami składowymi badanego połączenia słownego. Wyraz *bestia* wywodzi się z łaciny – ma tu znaczenie ‘zwierzę’ [USJP I: 223]. W języku polskim rzeczownik *bestia* ma trzy znaczenia: ‘dzikie, drapieżne zwierzę’, ‘zły, okrutny, zwyrodniały człowiek’, ‘o człowieku, rzadziej o zwierzęciu – z podziwem, ze złością, pogardliwie itp.’ [USJP I: 223], zob. także charakterystyki semantyczne derywatów: *bestialski* ‘właściwy bestii; okrutny, dziki’, *bestialstwo* ‘skłonność do znęcania się, pastwienia się w wyrafinowany sposób, zwykle nad osobami słabszymi, bezbronnymi; okrucieństwo, zezwierzęcenie’, ‘czyn bestialski’ itp. Drugie ze wskazanych powyżej znaczeń wyrazu *bestia*, odnoszące się do człowieka, powstało w wyniku metaforyzacji. Ujawnia się tu antropocentryzm, występujący w wielu językach europejskich. Odzwierciedla się on m.in. w tym, że jeśli większość nazw oznaczających zwierzęta odniesiemy wtórnie do człowieka, to wyrazy te zyskują konotacje negatywne [Tokarski 1990: 85].

Przejdźmy teraz do przeglądu innowacji stałego związku wyrazowego *piękna i bestia*, odnotowanych w tekstach współczesnej polszczyzny. W pierwszym przypadku mamy do czynienia z synekdochą (część za całość) – wyraz *piękna* określa kobiety i odsyła do połączenia *pleć piękna*, czyli stereotypowo ujmowanej płci żeńskiej o atrakcyjnym wyglądzie i określonych cechach charakteru, a człon *bestia* oznacza ogólnie mężczyzn, mających zdecydowany charakter i agresywne sposoby działania

Dlaczego kobieta i mężczyzna są tak różni? [nadtytuł]

Piękna i bestia? [tytuł]

[...] Żelazny upór, wyrafinowane metody i kobiecy wdzięk gwarantują pełny sukces w sztuce uwodzenia. Stosowane umiejętnie kobiece sztuczki rozbijają nawet najtwardszego macho. [...] Z odległych czasów pochodzą takie uczucia, jak męska rywalizacja i zazdrość. Każdy z naszych prapradziadków dbał o to, żeby jego geny zostały przekazane następnym pokoleniom. [...] Rozwiązania siłowe były na porządku dziennym i wielu panom zostało to dziś [...] Nie należy tu lekceważyć działania hormonów – np. testosteronu, męskiego hormonu, który pobudza do działania. Gdy organizm zaczyna go wydzielać, mężczyźni są zdolni do wszystkiego! [...] Męska agresja jest naturalnym zachowaniem. A co z płcią piękną? Niestety, nie jesteśmy tak łagodne i wyrozumiałe, jak byśmy

chciały. I my potrafimy się zdenerwować. Co prawda inaczej okazujemy swoją złość. Panowie atakują pierwszy cel, jaki nawinie im się pod rękę. [...] Różnice między nami a mężczyznami (nie tylko w wyglądzie!) widać na każdym kroku. [„Pani Domu” 2004, nr 11, s. 40–41].

Odnotowano także innowację, w której pojawia się nowy spójnik – *czy*, zob. modyfikację *piękna czy bestia*, określającą jedną osobę, wyróżniającą się pewnymi cechami. Jest to znana piosenkarka – Britney Spears, młoda, piękna, inteligentna, utalentowana kobieta, tu określana jako *piękna* oraz jako ten sam człowiek, nadużywający alkoholu, narkotyków i środków psychotropowych, będący na odwyku i próbujący targnąć się na swoje życie (*bestia*). Stąd nie wiadomo, które cechy dominują w tej osobie. Oto stosowny cytat:

Britney Spears. **Piękna czy bestia?** [tytuł]

Britney Spears własnoręcznie maszynką do golenia pozbywała się swoich włosów. [...] Piosenkarka była nietrzeźwa! Zupełnie tyś wyskoczyła z salonu i pobiegła do studia tatuażu, by zrobić sobie krzyż na biodrze i usta na nadgarstku. Następnego ranka ojciec piosenkarki zawiózł ją na odwyk, bo wpadła w szpony alkoholu i kokainy. Jednak po 24 godzinach Britney uciekła i jeszcze tego samego dnia podjęła dwie bezskuteczne próby samobójcze – najpierw weszła na ruchliwą ulicę, a potem połknęła dużą ilość Xanaxu – silnego leku na depresję. [„Życie na Gorąco” 2007, nr 9, s. 2]

Rejestrowane są także modyfikacje fleksyjne typu *piękna i bestie*. Jeśli chodzi o innowacje dotyczące struktury i/lub postaci komponentów, to łączą się z nimi zazwyczaj modyfikacje znaczenia wyrażenia. Innowacja *piękna i bestie* [„Życie na Gorąco” 2006, nr 38, s. 5] występuje w tytule artykułu, mówiącego o pięknej modelce (stąd też pierwszy komponent *piękna*) oraz o jej agresywnych, groźnych psach; zatem drugi człon składowy oznacza zwierzęta, które są bytami żywotnymi, ale w odróżnieniu od pierwowzoru stałego związku wyrazowego – nieosobowymi. Zasadne więc wydaje się nawiązanie do scharakteryzowanego już znaczenia prymarnego wyrazu *bestia* w języku polskim ‘dzikie, drapieżne zwierzę’ oraz do opisu semantycznego rzeczownika *bestia* ‘zwierzę’, typowego dla łaciny, z którego wyraz ten zapożyczony został do języka polskiego.

Claudia Schiffer. **Piękna i bestie** [tytuł]

Powodem zmartwień Claudii stały się jej własne psy, które co prawda dobrze spełniają swój obowiązek pilnowania posesji i obrony rodziny, ale przy okazji

skutecznie uprzykrzają życie sąsiadom. [...] Sfora terroryzuje sąsiadów. Lista psich przestępstw jest długa. Czworonogi nie tylko szczekają i wyją po nocy. Są nie do opanowania i biegają bez żadnego nadzoru. Bez najmniejszych problemów wydostają się z posiadłości i zagrażają przechodniom. Dwa z nich pogryzły psa. [...] Trzeci zaś, ulubieniec modelki, owczarek niemiecki Oskar zaatakował listonosza. Modelka [...] lekceważy nakaz policji, aby zwierzęta nie wydostawały się poza ogrodzenie posesji bez smyczy i kagańca. [„Życie na Gorąco” 2006, nr 38, s. 5].

Części składowe wyrażenia *piękna i bestia* stały się komponentami dwóch kolejnych wypowiedzi w tytule *Ona piękna... On bestia?* [„Olivia” 2004, nr 8, s. 12]. Należy tu zaznaczyć, że semantyka obu komponentów stałego związku wyrazowego, tj. *piękna* oraz *bestia*, nie uległa zmianie – tak jak we francuskiej legendzie oraz w filmie pierwszy z członów oznacza kobietę, drugi mężczyznę. Obie te osoby łączy uczucie, bliskie relacje. Jak widać, w komunikatach współczesnej polszczyzny odnotowano również utrwalone połączenie słowne *piękna i bestia* w postaci wypowiedzenia pytajnego.

Ona piękna... On bestia? [tytuł]

Nieskazitelną urodą sławnych kobiet powinna błyszczeć. Nie tylko na ekranie czy podczas oscarowej gali, ale także na przykład podczas spaceru z ukochanym. I choć on jest równie znany jak ona, najważniejsze, by nie przyćmił jej piękna. Najlepsze więc tło to jego wykreowana niedbałość, nonszalancja i luz. Bo nie ma nic bardziej seksownego niż bogaty luzak w ciuchach od Calvina Kleina. [...] Syrena i król luzaków: sprany T-shirt, dwudniowy zarost. Gdyby Leo był ogolony i ubrany w garnitur, który z przechodniów zauważyłby boską Gisele? [...] Królowa wieczoru w kasynie i oderwany od lektury egzystencjalista, który nie zdążył się ogolić. Kontrasty przyciągają się. [...] Ona „zrobiona” jak na bal, on jakby wracał z łyżew. [„Olivia” 2004, nr 8, s. 12]

Zarejestrowano również modyfikację wymieniającą typy: *piękna i polityk* [„Gala” 2003, nr 24/25, s. 110]:

Kino: Pokojówka na Manhattanie [nadtytuł]

Piękna i polityk [tytuł]

Dla ubogiej pokojówki Marisy noc z młodym i bogatym senatorem Chrisem jest warta grzechu... grzechu kłamstwa. [...] Marisa (Jennifer Lopez) dla zabawy przebiera się w drogą kreację pewnej damy z wyższych sfer, której pokój akurat sprząta. Wtedy w drzwiach pojawia się jeden z najbardziej pożądanych kawalerów na Manhattanie. Chris (Ralph Fiennes) zatrzymuje się, patrzy i... zakochuje

się. Zupełnie jak w bajce o kopciuszku. Tyle, że w filmie Wayne'a Wanga zadziałała nie dobra wróżka, ale drobne oszustwa. To one z pokojówki uczynią księżniczkę w stroju od Chanel. [„Gala” 2003, nr 24/25, s. 110]

W modyfikacji wymieniającej *piękna i Colt* nowy człon składowy określa najnowszy model samochodu Mitsubishi Colt. Pojawiają się tu skojarzenia z siłą, sprawnością samochodu, możliwością osiągania dużych prędkości, wskutek czego może się on niekiedy zachowywać się na drodze jak „bestia”. Takim skojarzeniom sprzyja m.in. występowanie w języku polskim takich stałych związków wyrazowych, jak: *samochód ma (ileś) koni mechanicznych, stalowy rumak* (jest to nazwa pewnego pojazdu mechanicznego, np. motocykla, samochodu).

Dancewicz, Saleta i Pujszo. **Piękna i Colt** [tytuł]

W warszawskim Centrum Olimpijskim na imprezie promującej najnowszy model samochodu Mitsubishi Colt – nie mogło zabraknąć wytrawnych polskich playboyów – Mariusza Pujszy i Przemysława Salety. Imprezę poprowadziła jedna z najpiękniejszych polskich brydżystek (i aktorek) Renata Dancewicz. [„Życie na Gorąco” 2004, nr 38, s. 12].

Stale połączenie słowne *piękna i bestia*, funkcjonujące w postaci kanonicznej lub zmodyfikowanej w tytułach prasowych, określa semantykę tekstów, ich charakter. Niejednokrotnie wzbudzają one zainteresowanie, przykuwają uwagę odbiorców, czasem zaskakują, służą wyrażeniu ironii, kpiny itd., prowokują do lektury, zachęcają do oglądania danych programów, zakupu określonych produktów, usług itp. (funkcja perswazyjna). Tego typu związki wyrazowe oraz ich innowacje niejednokrotnie uatrakcyjniają komunikaty medialne, służą dowcipowi językowemu (funkcja ludyczna). Frazeologizmy wywodzące się z mediów wprowadza się do współczesnych tekstów także po to, by stworzyć poczucie wspólnoty ludzi uczestniczących we współczesnej kulturze, tworzonej dziś – jak wiadomo – nie tylko przez dzieła literackie, malarskie, muzyczne itp., ale i przez różne komunikaty medialne. Pojawienie się takiego połączenia słownego stanowi niejednokrotnie sygnał nadawcy, skierowany do potencjalnego odbiorcy, będącego uczestnikiem tej samej wspólnoty kulturowej opartej na podobnych regułach, symbolice, aksjologii (funkcja fatyczna). To demonstracja wspólnego kodu, służąca m.in. skróceniu dystansu między nadawcą a odbiorcą. Nieznajomość reguł, odniesień, wartości przez jednego z uczestników komunikacji może spowodować zakłócenie w przekazywaniu, odbiorze identycznych sensów [por. Zgółka 2001: 417–418].

* * *

Dokonane tu analizy ujawniają, że w komunikatach współczesnej polszczyzny występują skrzydlate słowa *piękna i bestia*, utrwalone dzięki oddziaływaniu filmu Disneya, nakręconego na podstawie francuskiej baśni ludowej pod tym samym tytułem, spisanej przez J.M. Leprice de Beaumont. W tekstach odnotowano również modyfikacje wskazanego połączenia. Należy tu zaznaczyć, że zarówno w baśni, jak i w filmach nakręconych na jej podstawie, obecne jest zderzenie z Innością. Występuje tu mechanizm, ujawniający się we współczesnej kulturze i języku – komunikaty medialne, m.in. filmy, mają większą siłę oddziaływania na język niż ich literackie pierwowzory.

Bibliografia

Słowniki

- Bańko Mirosław, red. (2000), *Inny słownik języka polskiego*, t. I–II, Warszawa.
- Bralczyk Jerzy, red. (2005), *Słownik 100 tysięcy potrzebnych słów*, Warszawa.
- Bąba Stanisław, Liberek Jarosław (2002), *Słownik frazeologiczny współczesnej polszczyzny*, Warszawa.
- Dubisz Stanisław, red. (2003), *Uniwersalny słownik języka polskiego*, t. I–VI, Warszawa.
- Kłosińska Anna, Sobol Ewa, Stankiewicz Anna, oprac. (2005), *Wielki słownik frazeologiczny PWN z przysłowiami*, Warszawa.
- Latuszek Arkadiusz (2007), *Wielki słownik frazeologiczny*, Kraków.
- Müldner-Nieckowski Piotr (2003), *Wielki słownik frazeologiczny języka polskiego*, Warszawa.
- Sobol Ewa, oprac. (2008), *Słownik frazeologiczny PWN z Bralczykiem*, Warszawa.

Literatura

- Bąba Stanisław, Liberek Jarosław (2011), *O sposobach pomnażania zasobu frazeologicznego współczesnej polszczyzny*, w: Stanisław Bąba, Jarosław Liberek, *Ze studiów nad frazeologią współczesnego języka polskiego*, Poznań, s. 75–84.
- Chlebda Wojciech (2005), *Szkice o skrzydlatych słowach. Interpretacje lingwistyczne*, Opole.
- Chlebda Wojciech (2010), *Skrzydlate słowa a frazeologia*, w: *Perspektywy współczesnej frazeologii polskiej. Teoria. Zagadnienia ogólne*, red. Stanisław Bąba, Krzysztof Skibski, Michał Szczyszek, Poznań, s. 9–20.
- Ignatowicz-Skowrońska Jolanta (2008), *Frazeologizmy jako tworzywo stylu współczesnej powieści polskiej*, Szczecin.

- Ignatowicz-Skowrońska Jolanta (2015), *Skrzydlate słowa Juliana Tuwima*, „Studia Językoznawcze”, nr 14, s. 225–248.
- Ignatowicz-Skowrońska Jolanta (2017), *O kilku skrzydlatych słowach Henryka Sienkiewicza*, „Studia Językoznawcze”, nr 6, s. 97–106.
- Kłosińska Katarzyna (2016), *Skąd się biorą frazeologizmy? Źródła frazeologizmów i mechanizmy frazeotwórcze*, w: *Perspektywy współczesnej frazeologii polskiej. Geneza dawnych i nowych frazeologizmów polskich*, red. Gabriela Dziamaska-Lenart i Jarosław Liberek. Poznań, s. 19–54.
- Lewicki Andrzej Maria (1976), *Wprowadzenie do frazeologii syntaktycznej. Teoria zwrotu frazeologicznego*, Katowice.
- Lewicki Andrzej Maria (1983), *Składnia związków frazeologicznych*, „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego”, z. XL, s. 75–76.
- Lewicki Andrzej Maria (1993), *Frazeologia*, w: *Encyklopedia językoznawstwa ogólnego*, red. Kazimierz Polański, Wrocław, s. 162–163.
- Lewicki Andrzej Maria (2003a), *Uwagi o problemie „skrzydlatych słów”*, w: Andrzej Maria Lewicki, *Studia z teorii frazeologii*, Łask, s. 301–306.
- Lewicki Andrzej Maria (2003b), *Zakres frazeologii*, w: Andrzej Maria Lewicki, *Studia z teorii frazeologii*, Łask, s. 155–167.
- Lewicki Andrzej Maria, Pajdzińska Anna (1993), *Frazeologia*, w: *Encyklopedia kultury polskiej XX wieku*, t. 2. *Współczesny język polski*, red. Jerzy Bartmiński, Wrocław, s. 307–323.
- Majkowska Grażyna (2011), *Źródła najnowszej frazeologii*, w: *Polskie dźwięki, polskie słowa, polska gramatyka. System – teksty – norma – kodyfikacja*, red. Barbara Pędzich, Dorota Zdunkiewicz-Jedynak, Warszawa, s. 289–302.
- Mosiółek-Kłosińska Katarzyna (2002), *Innowacje frazeologiczne jako źródło powstawania nowych jednostek leksykalnych*, w: „Problemy Frazeologii Europejskiej”, t. 5, red. Andrzej Maria Lewicki, Lublin, s. 21–34.
- Mosiółek-Kłosińska Katarzyna (2016), *Skąd się biorą frazeologizmy? Źródła frazeologizmów i mechanizmy frazeotwórcze*, w: *Perspektywy współczesnej frazeologii polskiej. Geneza dawnych i nowych frazeologizmów polskich*, red. Gabriela Dziamaska-Lenart i Jarosław Liberek, Poznań, s. 19–54.
- Połowniak-Wawrzonek Dorota (2010), *Wpływ mediów na współczesną polską frazeologię*, Kielce.
- Połowniak-Wawrzonek Dorota (2020), *Związki frazeologiczne i skrzydlate słowa powstałe pod wpływem języka polityki oraz ich modyfikacje*, Kielce.
- Połowniak-Wawrzonek Dorota (2021), *Frazeologizmy i skrzydlate słowa wywodzące się z piosenek oraz modyfikacje tych połączeń (na wybranych przykładach)*, Kraków.
- Połowniak-Wawrzonek Dorota (2022), *Film i serial telewizyjny jako źródła frazeologizmów oraz skrzydlatych słów (na wybranych przykładach)*, Kraków.

- Połowniak-Wawrzonek Dorota, Rosińska-Mamej Agnieszka (2020), *Frazeologizmy i skrzydlate słowa powstałe wskutek oddziaływania filmu*, w: *W kręgu języka i kultury*, red. Marzena Marczevska i Hanna Mijas, Kielce, s. 129–139.
- Smoleń-Wawrzusiszyn Magdalena (2016), „Niežność lekkość bytu” – skrzydlate słowa w retorycznych interpretacjach, „Białostockie Archiwum Językowe”, nr 16, s. 265–283.
- Szerszunowicz Joanna (2014), *Konotacje intrakulturowych skrzydlatych słów w przekładzie*, „Studia Wschodniosłowiańskie”, t. 14, s. 261–279.
- Tarsa Jadwiga (1995), *Dyskretny urok nagłówka, czyli skrzydlate słowa na łamach dzisiejszej prasy*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Opolskiego. Filologia Rosyjska”, t. 34, s. 101–107.
- Tokarski Ryszard (1990), *Językowy obraz świata w metaforach potocznych*, w: *Językowy obraz świata*, red. Jerzy Bartmiński, Lublin, s. 69–86.
- Zgółka Tadeusz (2001), *Pośrednie akty mowy w retoryce współczesnej*, w: *Retoryka dziś. Teoria i praktyka*, red. Renata Przybylska i Wiesław Przyczyna, Kraków, s. 415–423.

Źródła internetowe

https://pl.wikipedia.org/wiki/Piękna_i_Bestia

dr hab. Dorota Połowniak-Wawrzonek, prof. UJK – Zakład Językoznawstwa Synchronicznego i Diachronicznego, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach; zainteresowania naukowe: frazeologia, język współczesnych mediów, język pisarzy.

mgr Agnieszka Perczak-Buda – Zakład Logopedii, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach; zainteresowania naukowe: logopedia, frazeologia, język współczesnych mediów.